

**До разової спеціалізованої вченої
ради ID 13366 у Національному
науковому центрі «Інститут
судових експертиз
ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»
Міністерства юстиції України**

ВІДГУК

**на дисертацію Осипенко Катерини Олександрівни «Судова
оціночно-будівельна експертиза об'єктів незавершеного будівництва»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право»,
за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми дослідження. Судова експертиза під час російсько-української війни відіграє важливе значення для забезпечення здійснення правосуддя в Україні. Не є виключенням і судова оціночно-будівельна експертиза об'єктів незавершеного будівництва. Слід відзначити, що в цілому судово-експертна діяльність з оцінювання об'єктів нерухомого майна має тенденцію до збільшення подібних досліджень на практиці у різних формах судочинства. Це викликано комплексом обставин, що пов'язуються із незаконними операціями з нерухомим майном, його розподілом та викупом, з російською агресією тощо. Особливістю даного виду судової експертизи є окрема законодавча база у вигляді спеціального Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні», що потребує теоретичного обґрунтування та додаткового аналізу. Враховуючи ці обставини на сучасному етапі розвитку судової оціночно-будівельної експертизи виникла нагальна необхідність у розробленні науково-практичних рекомендацій щодо експертного забезпечення щодо проведення судових експертиз та експертних досліджень з визначення вартості об'єктів незавершеного будівництва.

Саме ці обставини вказують на актуальність обраної теми дисертаційного дослідження, що обумовлює його зміст, структуру та

засвідчує науково-теоретичну й практичну значущість даної роботи. Дослідження спрямоване на узагальнення теоретичних засад і практичних напрацювань щодо процесуально-правового регулювання судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва.

Проблематика дисертаційного дослідження К. О. Осипенко узгоджується із положенням Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 рр. (Указ Президента України від 11.06.2021 № 231/5021); Стратегією боротьби із організованою злочинністю (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.09.2020 № 392/020); Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019) та іншими програмними документами.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів, проведених здобувачем досліджень. Висновки та пропозиції, викладені в дисертації К. О. Осипенко, характеризуються належним ступенем наукової новизни, адже є результатом опрацювання положень чинного кримінального процесуального законодавства, наукових праць і правозастосовної практики. У дисертаційній роботі комплексно досліджено теоретичні проблеми та практичні аспекти судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва. За результатами здійснених наукових пошуків сформульовано низку концептуальних положень та обґрунтованих висновків і рекомендацій. Серед основних розроблених положень, що розв'язують конкретні наукові завдання у межах обраного предмета дослідження, слід відзначити, що автором уперше:

– доведено можливість проведення оціночно-будівельної експертизи без проведення огляду об'єкту дослідження, що є можливим за наданими на дослідження вихідними даними та лише узгодивши це з особою або органом, яка призначила експертизу (коли необхідно провести оцінювання майна на минулу дату (ретроспективна оцінка), об'єкт дослідження вже знищений чи знаходиться на території, яка окупована чи на ній ведуться бойові дії тощо);

– сформовано напрями класифікації оціночно-будівельної експертизи: залежно від походження; за характером використання; за ступенем готовності до використання; за датою проведення оцінювання; за формою власності; за ступенем спеціалізації; за множинністю функціонального призначення; за метою володіння; за можливістю відтворення у натуральній формі.

– виокремлено та схарактеризовано критерії класифікації об'єктів судової оціночно-будівельної експертизи: за ступенем спільності (родові та конкретні); у залежності від обсягу якостей і рис (спеціальні та безпосередні); за процесуальним статусом (які мають процесуальний статус і які його не мають); за джерелом походження (які отримав експерт на дослідження, які створені експертом під час дослідження, допоміжні); за значенням для вирішення експертних завдань (об'єкти, що: ідентифікуються, діагностуються, класифікуються, встановлюються під час вирішення ситуаційного завдання); за роллю у процесі дослідження (кінцеві чи основні; проміжні чи допоміжні; матеріали, що містять додаткові відомості);

– виходячи із реалій сьогодення для визначення відповідної вартості об'єктів незавершеного будівництва, які зазнали значних ушкоджень і руйнувань запропоновано застосовувати кілька методів: розрахунок з використанням укрупненого одиничного показника будівельного аналогу; метод визначення вартості по укрупненим конструктивним елементам чи видам робіт; розрахунок кошторисної вартості об'єкту; метод розбивки по компонентах; метод об'єктів-аналогів. Схарактеризовано кожний із виокремлених методів;

– розроблено алгоритм проведення оцінювання об'єктів незавершеного будівництва витратним підходом, який потребує виконання таких етапів: визначення ринкової вартості земельної ділянки, на якій знаходиться об'єкт дослідження; розрахування вартості заміщення чи відбудовної вартості об'єкта дослідження; розрахування усіх видів зносу (фізичний, функціональний, зовнішній, накопичений); визначення вартості об'єкту

дослідження з виключенням зносу (знеціненням); визначення вартості об'єкту незавершеного будівництва шляхом додавання вартості об'єкту дослідження та додавання ринкової вартості земельної ділянки.

Дисертанткою удосконалено низку положень, серед яких:

– запропоновано авторське визначення: *судового експерта у галузі оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва; комплексу експертиз; об'єкта незавершеного будівництва; об'єкта судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання незавершеного будівництва; методики проведення судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва;*

– встановлено доцільність поділу принципів під час проведення судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва об'єднати на дві групи: *принципи, які закріплені на законодавчому рівні (принципи законності, незалежності, об'єктивності і повноти дослідження); принципи, які вироблені експертною практикою та отримали наукове обґрунтування (персональної відповідальності експерта, науковості дослідження, самостійності експерта, загальнодоступності результатів, пізнавальної цінності, динамічності, цілеспрямованості, плановості, систематичності, компетентності та дотримання професійної етики, та ін.);*

– визначено основні етапи створення експертної методики з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва.

Дістали подальшого розвитку у науковому дослідженні низка пропозицій, концепцій і тез, зокрема:

– оновлено орієнтовний перелік вирішуваних питань оціночно-будівельної експертизи;

– уточнено розуміння належності висновку експерта;

– удосконалено завдання судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єкту незавершеного будівництва, тощо.

Наведені вище й інші положення, що були вдосконалені та дістали

подальшої розробки сукупно забезпечують належний рівень новизни роботи К. О. Осипенко.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційна робота К. О. Осипенко «Судова оціночно-будівельна експертиза об'єктів незавершеного будівництва» вирізняється належним рівнем обґрунтованості сформульованих наукових положень, висновків і практичних рекомендацій, які не викликають принципових зауважень. Достовірність і переконливість отриманих результатів забезпечується комплексним використанням сучасної методології наукового пізнання, детальним аналізом процесуального законодавства та інших нормативно-правових і підзаконних актів. У процесі дослідження застосовано комплекс методів пізнання, що забезпечило достовірність отриманих результатів, повноту сформованих висновків і рекомендацій. Методологічною основою дисертації обрано міждисциплінарний підхід, який охоплює широкий спектр загальнонаукових, філософських і спеціальних методів. Водночас використано положення теорії доказів, логіки, гносеології, кримінального процесу, криміналістики та судової експертизи. Вибір методів дослідження відповідає об'єкта, предмета, цілям і завданням дисертаційного дослідження. Використання зазначених методів дозволило комплексно дослідити теоретичні та прикладні аспекти судової оціночно-будівельної експертизи об'єктів незавершеного будівництва у кримінальних провадженнях та цивільних справах, а також сформулювати науково обґрунтовані висновки щодо удосконалення діяльності з доказування у кримінальному процесі.

Високий рівень обґрунтованості наукових положень зумовлений також використанням значного масиву наукових джерел, що охоплюють наукові праці українських та іноземних вчених, які розглядали тему судових експертиз, зокрема, оціночно-будівельних досліджень і процесуальних аспектів залучення фахівців у судових провадженнях. При цьому авторкою здійснено не лише узагальнення існуючих наукових підходів, а й їх критичне

осмислення, що дозволило сформулювати власні наукові положення. Достовірність отриманих результатів підтверджується використанням матеріалів кримінальних проваджень; аналізу правозастосовної практики; опитуванням 198 респондентів (судових експертів, слідчих, дізнавачів, працівників оперативних підрозділів та адвокатів). У процесі дисертаційного дослідження здійснено узагальнення 94 висновків експерта щодо оцінки об'єктів незавершеного будівництва.

Водночас специфіка досліджуваної проблематики, зокрема складність судової оціночно-будівельної експертизи об'єктів незавершеного будівництва у кримінальних провадженнях і цивільних справах, зумовила необхідність здійснення акценту на аналізі даного напрямку експертної діяльності. Обґрунтованість сформульованих у дисертації рекомендацій підтверджується їх практичною спрямованістю, узгодженістю з положеннями чинного законодавства та потребами правозастосовної та експертної практики. Структура дисертації є логічно вибудованою, внутрішньо узгодженою та відповідає комплексному характеру досліджуваної проблематики

Таким чином, результати дисертаційного дослідження К. О. Осипенко є науково обґрунтованими та переконливими, отриманими на основі системного використання наукових джерел, емпіричного матеріалу та різноманітних методів наукового дослідження, а логічна узгодженість отриманих результатів свідчать про належний рівень аргументованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дана дисертаційна робота за характером і змістом вирішених завдань є одним із перших в Україні комплексним науковим дослідженням теоретичних і методичних засад судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність у цілому, оформлення. Робота складається з анотації, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, які містять 10 підрозділів висновків до кожного підрозділу,

загальних висновків і списку використаних джерел до кожного із розділів, а також додатків.

Анотація викладена державною та англійською мовами, у стислій формі відображає основні тези дисертаційного дослідження, містить перелік публікацій, в яких викладено основні результати представленого дослідження.

У вступі дисертантка обґрунтовує актуальність теми дисертаційного дослідження, що зумовлена зростанням кількості запитів на проведення оціночно-будівельних експертиз, зокрема щодо оцінювання об'єктів незавершеного будівництва; найчастіше замовниками таких експертиз виступають органи прокуратури, СБУ, МВС України, адвокати, а також юридичні і фізичні особи. Визначено мету дослідження, яку сформульовано як впровадження систематизації та методичної узгодженості в розробці теоретичних і практичних основ застосування методики проведення судових оціночно-будівельних досліджень, спрямованих на оцінювання об'єктів незавершеного будівництва. Реалізація зазначеної мети можлива за умов комплексного і системного підходу до вирішення низки взаємопов'язаних завдань, а саме: визначити теоретичні основи поняття та сутності судової оціночно-будівельної експертизи у сфері оцінювання об'єктів незавершеного будівництва; окреслити місце і роль оціночно-будівельної експертизи в системі судових експертиз; надати характеристику основним етапам організації, призначення та проведення оціночно-будівельної експертизи у процесі оцінювання об'єктів незавершеного будівництва; розкрити складові предмета дослідження та методи, застосовувані у судовій оціночно-будівельній експертизі з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва; висвітлити сутність і структуру принципів проведення судової оціночно-будівельної експертизи стосовно незавершених будівельних об'єктів; схарактеризувати особливості аналізу об'єктів незавершеного будівництва під час їх оцінювання в межах оціночно-будівельної експертизи; оптимізувати організаційно-процесуальні аспекти призначення і проведення

судових оціночно-будівельних експертиз із врахуванням специфіки оцінювання об'єктів незавершеного будівництва; виявити ключові проблеми, що виникають під час проведення судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва, та окреслити шляхи їх розв'язання; розробити оптимізований алгоритм або технологічний підхід до проведення судової будівельно-технічної експертизи для оцінювання об'єктів незавершеного будівництва.

Дисертанткою чітко визначено об'єкт і предмет дослідження, окреслено наукову новизну отриманих результатів, їх практичне значення для розроблення та удосконалення теоретичних і правових засад, організації і методології судових оціночно-будівельних експертиз у цивільному, господарському та кримінальному судочинстві на етапах розслідування правопорушень і провадження у суді. Наведено відомості про апробацію результатів дослідження, публікації автора, а також впровадження результатів у наукову та освітню діяльність.

У розділі 1 *«Теоретичні основи судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва»* сформовано концептуальну основу дослідження, яка містить:

– узагальнення стану наукової розробленості проблем судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва – наголошено, що на сьогодні чинних будівельних і нормативно-правових актів недостатньо для проведення судових експертиз з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва, оскільки в них відсутній повний і єдиний алгоритм досліджень з оцінювання об'єктів нерухомості незавершеного будівництва в залежності від виду об'єктів нерухомості, ступеню готовності, мети визначення вартості тощо;

– встановлення місця оціночно-будівельної експертизи об'єктів незавершеного будівництва у класифікації судових експертиз – під час систематизації підвидів даної експертизи сформовано класифікацію, у якій запропоновані такі напрями класифікації оціночно-будівельної експертизи:

залежно від походження; за характером використання; за ступенем готовності до використання; за датою проведення оцінювання; за формою власності; за ступенем спеціалізації; за множинністю функціонального призначення; за метою володіння; за можливістю відтворення у натуральній формі;

– окреслення предмету й завдання судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва – акцентовано, що під час проведення оцінювання об'єктів незавершеного будівництва експерту необхідно провести дослідження щоб: визначити відповідність проведених будівельних робіт із зведення об'єкту дослідження проектно-технічній документації вимогам нормативно-правових актів; встановити чи відноситься об'єкт дослідження до нерухомого майна та визначати ступінь готовності (для обирання відповідних методів та підходів оцінювання); визначити технічний стан (фізичний знос) об'єкту; встановити функціональне призначення приміщень, які входять до складу об'єкту оцінки;

– характеристику об'єктів дослідження під час проведення оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва і особливості їх оцінювання – встановлено, що до особливостей аналізу та оцінювання об'єктів судової експертизи на відміну від об'єктів досліджуваних в інших галузях знань слід віднести обов'язковість опрацювання їх правового статусу та доведено, що при цьому необхідно враховувати, що дослідження правового аспекту щодо об'єкта експертизи вимагає врахування концептуальних положень правової науки на відміну від дослідження гносеологічного та інформаційного аспектів, яке здійснюється з урахуванням положень теорії та методології пізнання.

У розділі 2 *«Сучасний стан та проблеми судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва»* дисертантка змістила акцент із загальних питань теорії на процесуально-прикладні механізми провадження судової експертизи даного виду, зокрема:

– висвітлено правові підстави та принципи проведення судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання незавершеного будівництва – встановлена доцільність всі принципи під час проведення судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва об'єднати у дві великі групи: – *принципи, які закріплені на законодавчому рівні* – принципи законності, незалежності, об'єктивності і повноти дослідження; – *принципи, які вироблені експертною практикою та отримали наукове обґрунтування* – персональної відповідальності експерта, науковості дослідження, самостійності експерта, загальнодоступності результатів, пізнавальної цінності, активності експерта, динамічності дослідження, цілеспрямованість, плановість, систематичність, компетентності та дотримання професійної етики, науково-правової обґрунтованості засобів і методів проведення експертних досліджень тощо;

– схарактеризовано особливості проведення судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва – наведено виявлену можливість проведення оціночно-будівельної експертизи без проведення огляду об'єкту дослідження, що є можливим за наданими на дослідження вихідними даними та лише узгодивши це з особою або органом, яка призначила експертизу (коли необхідно провести оцінювання майна на минулу дату (ретроспективна оцінка), об'єкт дослідження вже знищений чи знаходиться на території, яка окупована чи на ній ведуться бойові дії тощо);

– визначено особливості використання висновків судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва під час судових проваджень – доведено, що належним визнається висновок експерта у галузі оціночно-будівельної експертизи, за допомогою якого встановлені ті фактичні дані та обставини певної справи (провадження), які потребують застосування спеціальних знань у галузі будівництва та оцінювання об'єктів нерухомого майна, і не можуть бути встановлені в інший спосіб. Достовірність доказів означає, що вони правильно, адекватно відображають матеріальні і нематеріальні сліди події, що досліджуються

експертом в галузі оціночно-будівельної експертизи.

У розділі 3 «*Методичні основи судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва*» увагу зосереджено на методичному забезпеченні, інструментарії та алгоритмах проведення експертного дослідження під час оцінювання об'єктів незавершеного будівництва, а саме:

– систематизовано сучасний стан методичного забезпечення судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва – встановлено, що основною функцією експертної методики є встановлення фактів, які мають доказове значення у судовому провадженні та виокремлено інші її функції, серед яких: систематизуюча та прогностична функції, оціночна функція, обґрунтувальна функція, пізнавальна функція; наведено характеристики кожної із функцій; виокремлено низку основних напрямів удосконалення науково-методичного забезпечення експертної діяльності в Україні;

– виявлено основні напрями формування сучасної методики проведення судової оціночно-будівельної експертизи під час визначення вартості об'єктів незавершеного будівництва – встановлено, що методика проведення судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва відноситься до окремої методики, що створюється для вирішення підзавдань у межах певного виду, та ґрунтується на використанні загальних (загально-наукових; загально-логічних, загально-пізнавальних), окремих і спеціальних методах. Констатовано, що процес створення методики складається з етапів – організаційного, дослідного, узагальнення, апробації та реалізації результатів дослідження, наведено їх характеристики;

– розроблено алгоритм проведення судової оціночно-будівельної експертизи під час визначення вартості об'єктів незавершеного будівництва витратним підходом, який потребує виконання таких етапів: визначення ринкової вартості земельної ділянки, на якій знаходиться об'єкт дослідження;

розрахування вартості заміщення чи відбудовної вартості об'єкта дослідження; розрахування усіх видів зносу (фізичний, функціональний, зовнішній, накопичений); визначення вартості об'єкту дослідження з виключенням зносу (знеціненням); визначення вартості об'єкту незавершеного будівництва шляхом додавання визначеної вартості об'єкту дослідження та додавання ринкової вартості земельної ділянки. Детально схарактеризовані виокремлені етапи.

З огляду на здійснений аналіз положень дисертації можна констатувати, що поставлені у дисертації мета та завдання успішно вирішені, а основні отримані результати детально висвітлені у розгорнутих та аргументованих висновках.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих наукових працях. Результати дослідження повного мірою відображено в публікаціях у фахових наукових виданнях України, зміст і характер яких відповідають вимогам МОН України. Зокрема, у 5 наукових статтях, 3 з яких опубліковано у фахових виданнях України, 2 – у міжнародних виданнях, та 7 тезах доповідей, оприлюднених на міжнародних науково-практичних конференціях. Це свідчить про достатній рівень апробації результатів дослідження.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні результати були спрямовані на розроблення та удосконалення теоретичних і правових засад, організації та методології судових оціночно-будівельних експертиз у цивільному й господарському судочинстві, кримінальному провадженні на етапах розслідування правопорушень і судового розгляду й використовувались за такими напрямками: у *науково-дослідній роботі* – сформульовано положення, узагальнення, висновки та рекомендації становлять підґрунтя для подальшого розроблення загально-теоретичних проблем теорії та удосконалення організаційно-правового регулювання судових оціночно-будівельних експертиз з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва; *законотворчій діяльності* – задля

удосконалення норм процесуального закону у частині призначення судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва; у *правозастосуванні* – з метою підвищення ефективності діяльності слідчих, прокурорів, інших учасників, які залучаються до провадження судових оціночно-будівельних експертиз з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва; в *освітньому процесі* – під час викладання дисципліни «Процесуальні проблеми експертного забезпечення правосуддя у кримінальному провадженні» в ННЦ “Інститут судової експертизи ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса”.

Дотримання академічної доброчесності. За результатами аналізу дисертаційної роботи порушень вимог академічної доброчесності не встановлено. Під час використання в роботі наукових результатів, ідей, положень і матеріалів інших авторів здобувачем здійснено належні посилання на їх публікації. Реального або потенційного конфлікту інтересів у офіційного опонента щодо здобувача, його наукового керівника та інших членів разової спеціалізованої вченої ради не встановлено.

Вищезазначене дає підстави позитивно оцінити дисертаційну працю, підтвердити самостійність її виконання, належний теоретико-методологічний рівень дослідження та наявність елементів наукової новизни.

Оцінюючи проведене дисертантом дослідження, необхідно також звернути увагу на наявність окремих положень, що можуть бути предметом для дискусії під час публічного захисту дисертації.

1. Дисертантка справедливо визначила дану роботу як “комплексне наукове дослідженням теоретичних і методичних засад судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва”. Очевидно, що цей зв'язок судової експертизи проявляється через філософію, криміналістику, кримінальне процесуальне право, цивільне право та цивільне процесуальне право, тощо. При цьому цивільне законодавство надає основу для визначення предмета цього виду експертиз, оскільки визначає нерухоме майно, право власності на нерухоме майно, нерухоме майно, що є

самочинним будівництвом, тощо. Саме тому важливо було б почути позицію авторки щодо впливу рекодифікації та системного оновлення приватного (цивільного) права (див. ГК України, який втратив чинність, а також проєкт ЦК України № 15150 від 09 квітня 2026 р.) на проведення судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва за умови прийняття відповідних змін.

2. Надбанням даної дисертаційної праці є те, що авторці вдалося зібрати та проаналізувати довідкові матеріали, аналітичні звіти та інша офіційна документація, пов'язана з виконанням оціночно-будівельних експертиз, а також здійснити узагальнення 94 висновків експерта щодо оцінки об'єктів незавершеного будівництва та провести опитування 198 респондентів, серед яких – 49 судових експертів, 92 слідчих, дізнавачів та працівників оперативних підрозділів МВС України, а також 57 адвокатів (с. 31). Слід зазначити, що узагальнення опитування респондентів міститься в додатках дисертації (додатки Б, В). Проведення подібних узагальнень надають реальну емпіричну основу для теоретичного аналізу поставленої проблеми. При цьому слід визначити, що робота би виграла, якщо опитування судових експертів, слідчих, дізнавачів оперативних підрозділів та адвокатів було б здійснено окремо. Додатково слід відзначити, що авторка не відобразила результати узагальнення висновків експерта щодо оцінки об'єктів незавершеного будівництва та провести опитування.

3. Позитивно також слід оцінити спробу дисертантки запропонувати внести зміни до «Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення експертиз та експертних досліджень» (наказ МЮ України від 08.10.1998 р. № 53/5) щодо орієнтованого переліку вирішуваних питань оціночно-будівельної експертизи» (с. 147-153). На нашу думку, авторка правильно звернула увагу на найважливіше питання щодо відповідності виконаної оцінки нерухомого майна (зазначити об'єкт) вимогам нормативно-правових актів з оцінки майна, методології, методам, оціночним процедурам. При цьому, на нашу думку, авторці було потрібно визначити чи може у

даному разі експерт відповідати на таке питання в межах виключно спеціальних знань без застосування правових знань як того вимагає законодавство (ст. 1 Закону України “Про судову експертизу”, ст. 101 КПК України та ін.).

4. У розділі 3 роботи дисертантка акцентує увагу, що для визначення вартості об’єктів незавершеного будівництва, які зазнали значних ушкоджень і руйнувань (наприклад, в результаті збройної агресії з боку РФ) доцільно застосовувати одразу кілька методів: розрахунок з використанням укрупненого одиничного показника будівельного аналогу; метод визначення вартості по укрупненим конструктивним елементам чи видам робіт; розрахунок кошторисної вартості об’єкту; метод розбивки по компонентах; метод об’єктів аналогів. На нашу думку, дисертаційне дослідження виграло б, якщо авторка надала би більш широку характеристику кожного із методів розрахунку, оскільки від цього залежить наповнення методики проведення даного виду судової експертизи.

Викладені зауваження мають дискусійний характер і суттєво не впливають на позитивну оцінку дисертації К. О. Осипенко, як актуального, якісного, послідовного завершеного наукового дослідження, у якому вирішено окрему наукову проблему.

Загальний висновок. Дисертація К. О. Осипенко «Судова оціночно-будівельна експертиза об’єктів незавершеного будівництва» є самостійною кваліфікаційною науковою працею, що виконана здобувачем особисто, містить науково-обґрунтовані теоретичні результати проведених нею досліджень, що мають важливе значення для розвитку науки. Дисертація відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а також Вимогам до оформлення дисертацій, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40

(зі змінами), а її авторка – Осипенко Катерина Олександрівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального права

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого

М. В. Шепітько

Підпис	<i>Шепітько М.В.</i>
Засвідчую	<i>[Signature]</i>
Нач.ВК	<i>[Signature]</i>
« _____ »	_____ р.